

Ustawa sankcyjna – wejście w życie nowelizacji

ALERT PRAWNY

Od 16 kwietnia 2022 r. w Polsce obowiązuje ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego¹ („**Ustawa sankcyjna**”), na podstawie której uregulowano stosowanie przepisów sankcyjnych na szczeblu krajowym oraz wprowadzono listę osób i podmiotów („**Lista sankcyjna**”), wobec których stosowane są odpowiednio środki ograniczające określone w rozporządzeniach Unii Europejskiej, w tym rozporządzeniu Rady (WE) nr 765/2006 („**rozporządzenie 765/2006**”) oraz rozporządzeniu Rady (WE) nr 269/2014 („**rozporządzenie 269/2014**”).

Ustawa określa administracyjne kary pieniężne (**w wysokości do 20 milionów złotych**) oraz odpowiedzialność karną (**kara pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3**) za jej naruszenie lub naruszenie przepisów rozporządzeń Unii Europejskiej.

Jak pokazuje praktyka, wykładnia i stosowanie przepisów tworzących krajowy i unijny reżim sankcyjny może przysparzać wielu trudności. Przedsiębiorcy często nie potrafią jednoznacznie stwierdzić, czy ich kontrahent lub wykonywanie zawartej z nim umowy objęte jest restrykcjami. W efekcie, obawiając się potencjalnych sankcji, zgłaszają do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej liczne wnioski interpretacyjne. Poniżej prezentujemy przegląd podstawowych informacji dotyczących obowiązujących przepisów z uwzględnieniem nowelizacji Ustawy sankcyjnej uchwalonej w dniu 5 sierpnia 2022 r., która weszła w życie w dniu 18 sierpnia 2022 r.

1. Dz. U. z 2022 r. poz. 835.

1. LISTA SANKCYJNA

Lista osób i podmiotów, wobec których stosowane są środki ograniczające, prowadzona jest przez **ministra właściwego do spraw wewnętrznych**, który mocą decyzji administracyjnej wpisuje oznaczoną osobę lub podmiot na Listę sankcyjną. Lista sankcyjna i stosowane na jej podstawie środki ograniczające mają **charakter uzupełniający wobec środków ograniczających obowiązujących na podstawie rozporządzeń unijnych**, a środki stosowane wobec osób i podmiotów na podstawie Ustawy sankcyjnej nie mogą powielać zakresu środków względem tych osób i podmiotów określonych w wykazach załączonych do rozporządzenia 765/2006 lub rozporządzenia 269/2014. W praktyce oznacza to, że jeśli dana osoba lub podmiot zostały uwzględnione w wykazach do rozporządzeń Unii Europejskiej, które nakładają na nie sankcje na szczeblu unijnym, brak jest podstaw dla dodatkowego objęcia ich wpisem na Listę sankcyjną.

> Środki ograniczające

Na podstawie Ustawy sankcyjnej, wobec osób lub podmiotów wpisanych na Listę sankcyjną, mogą zostać zastosowane następujące środki ograniczające:

- a. **zamrożenie środków finansowych i zasobów gospodarczych**, w rozumieniu rozporządzenia 269/2014 oraz rozporządzenia 765/2006, będących własnością, pozostających w posiadaniu, we faktycznym władaniu lub pod kontrolą osób lub podmiotów wpisanych na Listę sankcyjną;
- b. **zakaz bezpośredniego lub pośredniego udostępniania środków finansowych i zasobów gospodarczych**, w rozumieniu rozporządzenia 269/2014 oraz rozporządzenia 765/2006, osobom lub podmiotom wpisanych na Listę sankcyjną lub na ich rzecz;
- c. **zakaz świadomego i umyślnego udziału w działaniach, których celem lub skutkiem jest omięcie środków wskazanych w pkt (a) i (b) powyżej;**
- d. **wykluczenie z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu** prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych²;
- e. **wpis do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany**, o którym mowa w art. 434 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach³.

Lista sankcyjna zawiera oznaczenie osoby lub podmiotu wraz z rozstrzygnięciem, które konkretnie środki ograniczające mają do nich zastosowanie.

W konsekwencji, w przypadku wpisania danej osoby lub podmiotu na Listę sankcyjną zastosowanie znajdują jedynie środki ograniczające w niej wprost wskazane.

> Kto może zostać wpisany na Listę sankcyjną?

Zgodnie z Ustawą sankcyjną, decyzja w sprawie wpisu wydawana jest względem osób i podmiotów dysponujących środkami finansowymi, funduszami oraz zasobami gospodarczymi w rozumieniu rozporządzenia 765/2006 lub rozporządzenia 269/2014 bezpośrednio lub pośrednio wspierających:

- a. **agresję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę rozpoczętą w dniu 24 lutego 2022 r.;** lub
- b. **poważne naruszenia praw człowieka lub represje wobec społeczeństwa obywatelskiego i opozycji demokratycznej lub których działalność stanowi inne poważne zagrożenie dla demokracji lub praworządności w Federacji Rosyjskiej lub na Białorusi;**

lub bezpośrednio związanych z takimi osobami lub podmiotami, w szczególności ze względu na **powiązania o charakterze osobistym, organizacyjnym, gospodarczym lub finansowym**, lub wobec których **istnieje prawdopodobieństwo wykorzystania w tym celu dysponowanych przez nie takich środków finansowych, funduszy lub zasobów gospodarczych.**

Minister właściwy do spraw wewnętrznych, wydając decyzję w sprawie wpisu osoby lub podmiotu na Listę sankcyjną, ocenia w szczególności **charakter i zakres działalności** prowadzonej przez daną osobę lub podmiot, **strukturę kapitałową** tego podmiotu oraz **względny bezpieczeństwa narodowego.**

2. STOSOWANIE USTAWY SANKCYJNEJ W PRAKTYCE

Lista sankcyjna obecnie obejmuje **33 podmioty oraz 15 osób fizycznych**. Analiza treści uzasadnienia decyzji administracyjnych w sprawie wpisu na Listę sankcyjną pozwala przyjąć, że czynnikiem decydującym o objęciu danego podmiotu środkami ograniczającymi na podstawie Ustawy sankcyjnej jest m.in. (i) identyfikacja oligarchy objętego sankcjami jako beneficjenta rzeczywistego w danym podmiocie; lub (ii) istnienie powiązań z sankcjonowanymi podmiotami.

2. Dz. U. z 2021 r. poz. 1129 z późn. zm.

3. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 z późn. zm.

Przy tym, organ, wydając decyzję wobec danej osoby lub podmiotu o wpisie na Listę sankcyjną, nie jest związany interpretacjami oraz rozumieniem pojęć funkcjonujących na poziomie Unii Europejskiej, którymi posługuje się prawodawca unijny w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014.

Ocenie organu podlegają przesłanki wpisu na Listę sankcyjną ściśle na podstawie Ustawy sankcyjnej. Zgodnie z wykładnią Ustawy sankcyjnej stosowaną przez organ, unijne przepisy sankcyjne nie stanowią w żaden sposób przesłanki wpisu na Listę sankcyjną.

Z uwagi na niedookreślone przesłanki Ustawy sankcyjnej i brak bezpośredniego odniesienia do rozporządzeń unijnych dla oceny przesłanek wpisu, zakres podmiotowy Listy sankcyjnej może być stosunkowo szeroki. Zgodnie z zapowiedziami ministerstwa, wskutek wydania kolejnych decyzji sankcyjnych, Lista sankcyjna będzie sukcesywnie się poszerzać. Jednocześnie praktyka pokazuje, że wpisem na Listę obejmowane są podmioty przez sam fakt istnienia powiązań z rosyjskimi sankcjonowanymi podmiotami, o czym świadczy treść uzasadnienia decyzji administracyjnych o wpisie danej osoby lub podmiotu na Listę sankcyjną. Należy także zaznaczyć, że na podstawie Ustawy sankcyjnej zakazany jest świadomy i umyślny udział w działaniach, których celem lub skutkiem jest omińnięcie nałożonych środków ograniczających, co oznacza możliwość naruszenia przepisów sankcyjnych w sposób pośredni. W konsekwencji, zalecane jest podejście ostrożnościowe oraz staranna weryfikacja kontrahentów i podmiotów uczestniczących w danej transakcji.

3. POSTĘPOWANIA W SPRAWACH WPISU NA LISTĘ SANKCYJNĄ ORAZ WYKREŚLENIA Z NIEJ

Ustawa sankcyjna przewiduje procedurę administracyjną w sprawie wpisu na Listę sankcyjną lub wykreślenia z niej. Ponadto, na wniosek strony istnieje możliwość udzielenia zwolnienia zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych.

> **Wniosek o wykreślenie z Listy sankcyjnej** – decyzję w sprawie wykreślenia z Listy sankcyjnej wydaje minister właściwy do spraw wewnętrznych z urzędu lub na wniosek osoby lub podmiotu wpisanych na Listę sankcyjną. We wniosku należy wykazać brak przesłanek uzasadniających wpis, w tym brak powiązań o charakterze osobistym, organizacyjnym, gospodarczym lub finansowym pomiędzy podmiotem, który został objęty wpisem a sankcjonowaną osobą lub pod-

miotem;

> **Wniosek o udzielenie zwolnienia zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych lub udostępniania środków finansowych lub zasobów gospodarczych** – na podstawie upoważnienia z rozporządzenia 765/2006 oraz rozporządzenia 269/2014, ustawodawca wprowadził procedurę zwalniania zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych. Do realizacji obowiązków w zakresie procedury udzielenia zwolnienia właściwy jest Szef Krajowej Administracji Skarbowej, który wydaje w sprawie decyzję administracyjną. We wniosku należy oznaczyć zakres środków finansowych lub zasobów gospodarczych podlegających zwolnieniu.

W związku z szerokim zakresem stosowania Ustawy sankcyjnej oraz rozszerzającą interpretacją przesłanek wpisu na Listę sankcyjną, osoby i podmioty znajdujące się na Liście sankcyjnej składają wnioski o wykreślenie. Te jednak spotykają się, jak dotąd, zasadniczo z decyzją odmowną.

4. NOWELIZACJA USTAWY SANKCYJNEJ

Dnia 5 sierpnia 2022 r. uchwalono ustawę o zmianie Ustawy sankcyjnej oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej⁴ („**Ustawa nowelizująca**”), na podstawie której wprowadzono instytucję tymczasowego zarządu przymusowego w podmiotach objętych środkami ograniczającymi na podstawie Ustawy sankcyjnej lub rozporządzeń unijnych oraz możliwość uzyskania świadczeń z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych („FGŚP”) przez pracowników świadczących pracę na rzecz podmiotów objętych środkami ograniczającymi.

> **tymczasowy zarząd przymusowy** – w przypadku objęcia danego podmiotu środkami ograniczającymi, istnieje możliwość ustanowienia w tym podmiocie tymczasowego zarządu przymusowego, który ma na celu:

- umożliwienie zbycia środków finansowych lub zasobów gospodarczych w rozumieniu rozporządzenia 269/2014 oraz rozporządzenia 765/2006; albo
- przejęcie na rzecz Skarbu Państwa własności środków finansowych lub zasobów gospodarczych należących do osoby albo podmiotu wpisanych na Listę sankcyjną. Przejęcie własności następuje za odszkodowaniem, które następnie podlega zamrożeniu.

4. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1713).

Ustanowienie zarządu następuje w formie decyzji administracyjnej wydawanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, w której określa się osobę lub podmiot objęty środkami ograniczającymi, wobec których ustanawiany jest zarząd, zakres środków finansowych lub zasobów gospodarczych objętych zarządem oraz osobę wykonującą zarząd.

> **świadczenia z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych** – pracodawca objęty środkami ograniczającymi może wystąpić z wnioskiem o przyznanie świadczeń z FGŚP na zaspokojenie należności pracowniczych. Jeżeli pracodawca nie wystąpi z takim wnioskiem, wypłata świadczeń będzie mogła nastąpić również na podstawie wniosku pracownika.

Ponadto, Ustawa nowelizująca, poprzez odwołanie do art. 268a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁵, wprowadziła możliwość udzielenia upoważnienia przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych jego pracowników do załatwiania spraw w jego imieniu oraz w zakresie wydawania decyzji w sprawie wpisu na Listę sankcyjną i wykreślenia z niej. Powyższa zmiana została wprowadzona celem przyspieszenia czasu trwania postępowania w sprawach wpisu oraz wykreślenia z Listy sankcyjnej.

Ustawa nowelizująca wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, tj. w dniu 18 sierpnia 2022 r.

5. W CZYM MOŻEMY POMÓC

W ramach praktyki Dispute Resolution w Rymarz Zdort doradzamy naszym Klientom oraz reprezentujemy ich w sprawach związanych z Ustawą sankcyjną, w tym w postępowaniach przez Szefem Krajowej Administracji Skarbowej.

Nasi eksperci pomagają m. in. w zakresie:

- ustalenia, jakie czynności powinien podjąć zarząd w związku z konkretnymi środkami ograniczającymi;
- oceny, czy środki ograniczające mają zastosowanie również do podmiotów powiązanych z kontrahentami spółki;
- analizy, w jaki sposób stosować reżim sankcyjny do zawartych umów.

Przygotowano na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej.

5. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.

KONTAKT:

Karina Aust-Niewiadomska

PARTNER

+48 22 520 4237
KARINA.AUST-NIEWIADOMSKA
@RYMARZ-ZDORT.COM

Kamil Kozłowski

SENIOR ASSOCIATE

+48 22 520 4356
KAMIL.KOZLOWSKI
@RYMARZ-ZDORT.COM

Aleksandra Pliszek

ASSOCIATE

+48 22 520 4291
ALEKSANDRA.PLISZEK
@RYMARZ-ZDORT.COM

